

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'ו

ערב שבת קודש

פרשת תולדות

כ"ח במרחשוון התשע"ד

יוצא לאור על ידי

מכון ליובאוויטש שעליד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לחודש זה¹⁴:

(א) בהתאם לזה שחודש כסלו הוא "חודש חסידי", לבטא זאת בכך שבמשך החודש יערכו התוועדות חסידיות בכל מקום ומקום, הן לאנשים והן לנשים (כמוכן, בנפרד), וכדאי גם לצרף את הטף. בהתוועדויות אלה ידברו דברי תורה ויעודדו להוסיף בלימוד התורה, נגלה וחסידות, ובהפצת היהדות והמעיינות חוצה. ובמיוחד – בימים טובים החסידיים דחודש זה, החל מ' כסלו ואילך בכל יום, בכל מקום וחוג לפי עניינו, עד להתוועדות הכי גדולה ביום י"ט כסלו, ראש השנה לחסידות, וכפעולה נמשכת – גם בימים שלאחרי זה, ובפרט בימי חנוכה, סיום החודש.

(ב) בכל יום בחודש כסלו ילמדו כל אחד מהאנשים הנשים והטף (ומה טוב – ברבים, בעת ההתוועדויות הנ"ל וכיוצא בהן) עניין (נוסף) בתורת החסידות, מתורתם של כל אחד מרבתינו נשיאינו [הן של כל אחד מהם בנפרד, והן כפי שהם קשורים יחד ומהווים המשך זה לזה], ומה טוב – מתורתם של שלושת אבות החסידות: הבעש"ט, המגיד ואדמו"ר הזקן, ומה טוב – שבכל יום יוסיפו בלימוד, הן בכמות והן באיכות, החל מהעניין שהזמן גרמא – תורתו של כ"ק אדמו"ר האמצעי, שהיא באופן ד"רחובות הנהר" כולל ובמיוחד – בספרים החדשים שנדפסו לאחרונה, ומצווה גוררת מצווה – מתורתם של כל הנשיאים, ועד לתורתו של נשיא דורנו¹⁵. ונוסף על הלימוד עצמו – ישתדלו כל אחד ואחת בהפצת המעיינות חוצה, לפעול על עוד יהודים שיעשו כן.

("ואברהם... אמן") אומרים שלוש פעמים⁸. גם הש"ץ אומר זאת לפני קדיש תתקבל.

יום שני

א' בכסלו, ב' דראש חודש

דיני ומנהגי ראש חודש כדאמול. היום הבהיר "ראש חודש כסלו". עורכים התוועדות חסידות, לרגל היום בו נרפא כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ממחלתו בשנת תשל"ח ויצא לביתו⁹.

בקריאת שמע על המיטה במוצאי היום, נוטה הרבי שיאמרו תחנון¹⁰.

חודש כסלו: חודש כסלו הרי בכלל מוצלח יותר מאשר החודש שלפניו ושלאחריו¹¹.

מצד ריבוי הימים טובים שבו, נעשה כל החודש כמו יום טוב, ועד שפועל גם בחודש מרחשוון שלפניו (שאינו בו אפילו יום טוב אחד) שנחשב כמו ערב יום טוב¹².

"נחיצות גדולה לנצל את חודש כסלו להפצת שיטת חסידות חב"ד. ובפרט החל מהימים ' בכסלו, י"ט בכסלו ואילך, וסידור הדברים בפרסום המתאים. ולא רק בנוער החרדי בלבד, אלא גם זה שלעת עתה עדיין אינו חרדי, הנמצא לעת עתה 'חוצה'¹³."

שתי הצעות שהציע כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

(8) היום יום, א' דר"ח חשוון. ספר המנהגים עמ' 36.

(9) לאחר האירוע שהיה בשמיני עצרת באותה שנה. כן חובר לכבוד העניין 'מארש' מיוחד (ע"י הרה"ח ר' פייטל ש"י (ברצ"ל) הלוי לוי. כנראה, הושר לראשונה בר"ח כסלו תש"מ).

(10) התוועדויות תשמ"ג ח"ג עמ' 1414.

(11) מענה לעניין קביעת זמן לטיפול רפואי – לקוטי שיחות כרך כ"ע 569.

(12) סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 78 ובהערה 1.

(13) אגרות קודש ח"ה עמ' כ"ל.

(14) ספר השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 85 ועמ' 97.

(15) וכבר יצא לאור ילקוט מותאם להצעה זו: "ילקוט רבתינו נשיאינו, מחולק לימי חודש כסלו", צפת ה'תש"ס.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

יום ראשון

ל' במרחשוון – א' דראש-חודש

[כמה ממנהגי ראש-חודש נדפסו לאחרונה ב'התקשרות', לשבת בראשית. כאן נזכרו מנהגים נוספים].

בתפילת ערבית של מוצאי-שבת, טופחים על השולחן כדי להזכיר לציבור לומר 'עלה ויבוא'. מנהג הנשים שלא לעשות מלאכות מסוימות בראש-חודש⁴.

תספורת: נוהגים שלא להסתפר (ושלא ליטול הציפורניים) בראש-חודש⁵. גם תספורת-מצווה לילד בהגיעו לגיל שלוש, תידחה למחרת⁶. שחרית: יעלה ויבוא. חצי הלל.

אומרים את ההלל כסדר התפילה, והמאחרים לתפילה בציבור לא יאמרוהו לפני התפילה או בתוך פסוקי-דזמרה, כי אמירתו על הסדר חשובה יותר מאמירתו בציבור⁷.

בסיום ההלל אומרים: "הללוך ה' אלוקינו כל מעשיך" בהשמטת תיבת 'על'. מיד לאחר מכן, אומרים: "ואברהם זקן... זבדיה... – כל זאת יחד

(4) שו"ע ורמ"א סי' תי"א, שהפרטים תלויים במנהג המקום. יש מקומות שאסרו תפירה [ב'תורת מנחם – התועדויות' תשד"מ ח"ב עמ' 948 מודגשת מלאכה זו, וצוין לתשב"ץ ח"ג סי' רמד], סריגה, כיבוס (ידני), וגיהוץ שלא לצורך היום.

(5) "מפני חשש סכנה, כי כן הזהיר רבי יהודה החסיד" [בצוואתו אות מח], שו"ע אדה"ז סי' רס"א. ומה שלא הביאו המ"א ואדה"ז שם את נטילת הציפורניים, ביאר במילואים (א) לסי' זה בסו"ס 'קיצור הלכות משו"ע אדה"ז', מפני שבעש"ק יש להקל בפרט זה.

(6) ראה 'שערי הלכה ומנהג' א"ח ח"ב עמ' שב (שלחן מנחם ח"ה עמ' ל) שדן בזה, ומסיים: "ולדעתי יש לעשותה (תיכף) לאחר ראש-חודש". וכן במענה שלאח"ז. סיבת הזריזות בזה, ראה שם עמ' שא (שלחן מנחם עמ' כח).

(7) בשנים הראשונות סיפר הרה"ח ר"ל של גרונור בשם הרבי בשם אדמו"ר מהורי"צ בשם אדמו"ר מהורש"ב, שאין לומר הלל שלא כסדר התפילה, כי אחר-כך, כשיתפלל שמו"ע ללא הלל, יהא זה כמו "אן אלטע געבאקענע בולקע" [=חלה ישנה שנאפתה מזמן].

שבת-קודש, פרשת תולדות

כ"ט במרחשוון, מברכים החודש וערב ראש-חודש

[פירוט מנהגי שבת מברכים נדפס לאחרונה ב'התקשרות' לשבת בראשית, גיליון א'].

אמירת תהילים בהשכמה. אחר-כך ילמדו כשעה מאמר חסידות, ואחר-כך התפילה. בקריאת תיבת 'מחלת' שבסיום הפרשה (כח, ט), במבטא האשכנזי, יש כמה נוסחאות¹. הפטרה: 'מחר חודש'².

ברכת החודש: המולד – יום ראשון, בשעה 12:12, ו-4 חלקים.

מברכים "ראש-חודש כסלו – ביום הראשון וביום השני".

אין אומרים 'אב הרחמים'.

יום התועדות.

"בשבת זו צריכים להתחיל כבר בהכנות הדרושות לקראת "מבצע הנוכה", כדי שיוכלו לארגן מבעוד מועד ש"מבצע הנוכה" יהיה באופן של "שטורעם", ובאופן ד"לכתחלה אריבער". ומכיוון שכל ענייני החודש כלולים ב"ראש חודש", ובפרט כאשר מדובר אודות הנוכה שהוא בסוף חודש כסלו – "נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן" – אזי צריכים להתחיל בכל עניינים אלו מראש חודש כסלו, ולכן צריכים לעורר אודות ענייני זה בשבת מברכים חודש כסלו³.

במנחה אין אומרים פסוקי 'צדקתך'.

(1) במנחת-שי מביא מספרים מדויקים שיש לקרוא **מחלת**, וכ"ה בחומש 'תורה-תמימה' ובתיקון 'איש מצליח'. בהקלטות קרה"ת של הר"מ שוסטרמן ע"ה נשמע קורא **מחלת** (כמו שמופיע בתנ"ך קורן, ובתורה שלימה על אתר, וצ"ע). וראה 'בצל החכמה' עמ' 117 שהרבי אמר שאינו אחראי לפרטי הקריאה במניין שלו. ועצ"ע (באותו עניין ממש) מ'תורת מנחם – התועדויות' ח"ד עמ' 156.

(2) קרא הפטרה אחרת – קורא אחריה 'מחר חודש', ואם נזכר אחר הברכות, קורא אותה בלא ברכה (לוח כולל-חב"ד).

(3) 'תורת-מנחם – התועדויות' תשמ"ג ח"א עמ' 514, ובכ"מ.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ח במרחשוון ה'תשע"ד – ה' בכסלו ה'תשע"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ח במרחשוון	ה'ל' מכירה. פרק כב-כד.	ה'ל' פרה אדומה פרק ד.	מל"ת רנב.
ש"ק	כ"ט במרחשוון	פרק כה-כז.	פרק ה.	מל"ת רנב.
א'	ל' במרחשוון	פרק כח-ל.	פרק ו.	מל"ת רנב.
ב'	א' בכסלו	ה'ל' זכיה ומתנה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ז.	מ"ע רמה.
ג'	ב' בכסלו	פרק ד-ו.	פרק ח.	מ"ע רמה.
ד'	ג' בכסלו	פרק ז-ט.	פרק ט.	מ"ע רמה.
ה'	ד' בכסלו	פרק י-יב.	פרק י.	מ"ע רמה.
ו'	ה' בכסלו	ה'ל' שכנים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יא.	מ"ע רלו.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ותפילין	זמן ציצית	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד'								
ו', כ"ח במרחשוון	4.44	3.57	5.06	6.05	8.39	11.24	11.54	4.50.9	5.16	
ש"ק, כ"ט במ"ח	4.45	3.58	5.06	6.05	8.39	11.24	11.54	4.50.0	5.15	
א', ל' במרחשוון	4.46	3.59	5.07	6.06	8.40	11.24	11.54	4.49.2	5.14	
ב', א' בכסלו	4.46	3.59	5.08	6.07	8.40	11.24	11.54	4.48.3	5.13	
ג', ב' בכסלו	4.47	4.00	5.09	6.08	8.41	11.24	11.54	4.47.5	5.13	
ד', ג' בכסלו	4.48	4.01	5.09	6.09	8.41	11.24	11.54	4.46.8	5.12	
ה', ד' בכסלו	4.49	4.02	5.10	6.10	8.41	11.24	11.54	4.46.0	5.11	
ו', ה' בכסלו	4.49	4.02	5.11	6.11	8.42	11.24	11.54	4.45.3	5.11	

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות. ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין. *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת תולדות	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
תולדות	4:14	5:27	4:29	5:28	4:19	5:26	4:32	5:29
ויצא	4:09	5:22	4:23	5:23	4:13	5:21	4:27	5:25

עורך אחראי: לוי יצחק שייקיביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יור"ד: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000, טל' 03*9607588, פקס: 03*9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

יהודי צריך להעמיד "תולדות"

כאשר אומרים ליהודי שעבודתו צריכה להיות באופן של "נישואין" עם הקב"ה, הוא מתפלא ומשתומם, הכיצד ביכולתו לעשות זאת • העצה לזה היא "פרו ורבו" – לקרב יהודים לתורה ולמצוות עד שגם הם בעצמם יעמידו "תולדות" ויקרבו יהודים נוספים • אין לחשוש מהסכנה שביציאה לחוץ, שכן אדרבה – על ידי עבודה זו "מוחלין לו על כל עוונותיו", ועליזה מזרזים את בוא הגאולה שאז יאמרו ליצחק דווקא "כי אתה אבינו" • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

בגשמיות ואחר-כך ברוחניות, שכן, כאשר לומדים פסוק זה, הרי לכל לראש לומדים פשוטו של מקרא (דרך הלימוד דבן חמש למקרא), "מטל השמים ומשמני הארץ גו" בגשמיות כפשוטו, ואחר-כך לומדים משנה וגמרא (בן עשר למשנה כו' בן חמש-עשרה לגמרא), כולל לימוד דברי המדרש הנ"ל, "מטל השמים זו מקרא וכו'". ונמצא, שבפרשת תולדות מודגשת ההוספה בעניין הברכה – שלמרות שישנם אצלו כל הברכות דאברהם (וכהדגשת לשון הכתוב, "יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק"), מכל-מקום, ישנה הוספה בהמשכת הברכה שתהיה גם ברכת יצחק, ולא סתם הוספה בלבד, אלא הוספה באופן נעלה יותר, שהרי ברכת יצחק היא תכלית העילוי בעניין הברכה, באופן של התגברות כו'.

ב. תוכן עניין חודש כסלו – חנוכה, י"ט כסלו וי"ד כסלו: הוספה בעניין הניסים. דהנה, אודות נס פורים אמרו חז"ל⁴ "אסתר סוף כל הניסים",

(4) יומא כט, א.

א. מהעניינים העיקריים שבפרשת תולדות – ברכת יצחק. ומבואר בדרושי חסידות! שברכת יצחק היא באופן של התגברות, למעלה מכל הברכות, למעלה מברכת אברהם ויעקב כו', ואדרבה: ברכת יצחק היא השורש ומקור לכל הברכות, ובמילא, כוללת היא את כל הברכות. ותוכן ברכה זו – "ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש וגו"², שלא מצינו ברכות נעלות כאלו לא בברכות אברהם ולא בברכות יעקב.

וברכות נעלות אלו הינם גם בגשמיות וגם ברוחניות: "מטל השמים ומשמני הארץ גו" – בגשמיות כפשוטו, וכן ברוחניות – כדרשת חז"ל³ "מטל השמים זו מקרא, ומשמני הארץ זו משנה וכו'". ובלשון הרגיל אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: בגשמיות וברוחניות גם יחד, ובהדגשה –

(1) סידור שער התקיעות בסופו (רמז, ב). שער הסוכות בתחילתו (רמז, ד). ובכ"מ.
(2) פרשתנו כז, כח.
(3) ב"ר פס"ו, ג.

על שבעים איש הזקנים", ואילו לפי הספרים אחרים 'מסתייע רש"י במה שכתוב בפרשת ויצא (לא, ט) 'ויצל אלוקים את מקנה אביכן וייתן לי'".

יש להעדיף את הגרסה השנייה על הראשונה, שכן זה ממש לשון רש"י בפרשת ויצא (שם פסוק טז): "כל לשון הצלה שבמקרא – לשון הפרשה (שמפרישו מן הרעה ומן האוייב)". אלא כנראה שהמעתיק לא שם לב לזה (ש"הצלה" שבמקרא לשון הפרשה הוא), והוקשה בעיניו הקשר בין "אצלת" ו"הפרשה" לבין "ויצל", ו"תירץ" זה עליידי הוספת א' ונעשה "ויאצל"... לפי זה מובן בפשטות מה שאין רש"י מסתייע במה שנאמר בפרשת בהעלותך שם (פסוק יז) "ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם", שנאמר לפני "ויאצל מן הרוח", והוא גם דומה יותר ל"אצלת" שבפסוקנו.

(ליקוטי שיחות, כרך ת, עמ' 78)

וישלח יצחק את יעקב (כה, ה)

"וישלח יצחק" – הרבי הרי"צ הודיע, שהשליחות של כל יהודי בדורנו היא, הפצת תורה ויהדות ומעיינות החסידות, ולשם כך יש לצאת מ'באר שבע' וללכת ל'חרן', יש להגיע לכל יהודי באשר הוא שם. ויש מי שזכו ונבחרו להיות שלוחיו בפועל. שלוחים אלו פרוסים בכל קצווי תבל, והם מסורים להפצת התורה והיהדות, באופן של מוסיף והולך ואור. עבודה זו משמשת משקל-נגד להתגברות חשכת הגלות.

(ספרי השיחות תנש"א, חלק א, עמ' 148)

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב־4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 138 ש"ח (ב־2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000.

כמו־כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

פרשת תולדות

ויצא הראשון... ויקראו שמו עשו. ואחרי כן יצא אחיו, וידו אוזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב (כה, כה"כ)

"עשיו" – מסמל את הנפש הבהמית והיצר הרע. לכן יצא ראשון, כי הוא בא לאדם קודם היצר הטוב. "יעקב" – מסמל את הנפש האלוקית והיצר הטוב. והוא איש תם מלשון שלמות, כי אפילו בשעה שאדם עובר עבירה, נשארת עצם הנפש האלוקית שלימה בדבקותה בה.
 "וידו אוזת בעקב עשיו" – ירדת הנפש האלוקית למטה היא כדי לתקן את הגוף ואת הנפש הבהמית.

(ליקוטי שיחות, כרך ה, עמ' 416)

* * *

שלוש הבחינות ב'ריח', המנויות במדרש (בנוי, חרב, בנוי), הן שלוש דרגות ושליבים ב'ריח בגדיו', המופיע בראשיתו של פסוק זה. בזוהר (ח"ב רח) אמרו, ש'בגדיו' היינו הלבושים של אדם הראשון – 'ויעש ה' אלוקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם' (בראשית ב). ובלבושים אלו היו שתי תקופות – בתחילה, קודם חטא עץ הדעת, היו בבחינת 'כתנות אור' (ראה בראשית רבה ספ"ב), ולאחר החטא נעשו 'כתנות עור'. אלה שלוש הדרגות:

בית המקדש בנוי – היינו על-דרך 'כתנות אור',
 חרב – היינו על דרך 'כתנות עור',

בנוי לעתיד לבא – היינו בחינת יתרון האור הבא עלידי הבירור של 'כתנות עור', שיתגלה לעתיד לבא.

(אורה תורה, דף קמט)

* * *

ללמדך:

בירור הניצוצות הנמצאים בדברים גשמיים נעשה בדרך של 'מרמה' דווקא. לדוגמה – כשאדם אוכל לשם שמים, ואחר-כך לומד ומתפלל בכוח האכילה ההיא, עולה הניצוץ שבמאכל ונכלל בקדושה. אולם בשעה שהאדם אוכל רואים רק את הפעולה החיצונית, שהאדם אוכל ושותה, ובזאת הוא דומה לעשיו. ואילו כוונת ומטרת האכילה היא: שבכוח האכילה יעבוד את ה' בתורה ותפילה וכו' – דבר זה לא נראה כלל באותו זמן. רק לאחר מכן, כשהוא לומד, מתפלל ומקיים מצוות בכוח האכילה ההיא, מתגלית המטרה והכוונה שבאכילה.
 נמצא שבירור הניצוצות המצויים בדברים הגשמיים, נעשה בדרך של 'מרמה'.

(ספר המאמרים תש"ג, עמ' 189)

ויאמר הלא אצלת לי ברכה (כז, לו)

אצלת: לשון הפרשה, כמו ויאצל (ספרים אחרים: ויצל) (רש"י)

לפי הגרסה הראשונה מסתייע רש"י במה שכתוב בפרשת בעלכותך (יא, כה) "ויאצל מן הרוח אשר עליו

יעקב, אלא) גם על עשו, "יעקב ועשו האמורים בפרשה", היינו, שיש לפעול ולעסוק אפילו עם יהודי שנמצא במעמד ומצב של עשו, כדברי הגמרא⁸: "עשו ישראל מומר", רחמנא ליצלן, ועל-אחת-כמה-זכמה בדורנו זה שהיהודים הרחוקים מתורה ומצוותיה אינם אלא "תינוקות שנשבו". ולא עוד, אלא שצריך לפעול על הזולת שגם הוא יעמיד תולדות – כדיוק לשון הכתוב "אברהם הוליד את יצחק" (ולא כתיב ילד את יצחק), שאברהם פעל על יצחק שגם הוא יוליד תולדות⁹, ולא רק תולדות סתם, אלא באופן ד"וארבה את זרעו"¹⁰, ריבוי תולדות.
 וזהו הקשר עם המדובר לעיל אודות העילוי בכרכת יצחק – מכיוון שהעבודה וההתעסקות בעניין "תולדות" היא ה"כלי" להמשכת הברכה

ואף-על-פי-כן, בתקופה שלאחרי זה היתה הוספה בעניין הניסים – נס חנוכה. [ויש לומר, שזהו גם הפירוש בשאלת הגמרא⁵ "מאי חנוכה" (נוסף על הפירוש הפשוט שמפרש רש"י: "על איזה נס קבעוה") – מכיוון ש"אסתר סוף כל הניסים", וכל שאר העניינים שלאחרי זה לא ניתנו להיכתב בתורה שבכתב, לכן נשאלת השאלה: "מאי חנוכה", כלומר, מה מקום להוספה זו].

ולא עוד אלא שלאחרי כן היה נס הגאולה של "ט' כסלו, ולאחרי כן – נס הגאולה של ' כסלו. ואין זו רק הוספה בעניין הנס, אלא עילוי גדול ביותר – נס הקשור עם עניין ה"שמן", שזהו גילוי פנימיות התורה, תורת החסידות, כלומר, לא סתם הוספה אלא הוספה באופן שלמעלה מכל מדידה

כשרוצים לבטא את גודל מעלתו של חתן בישראל, מביאים ראייה דווקא מעשו הרשע, שנשא לאשה את בתו של ישמעאל שעליהם נאמר, "לא לחינם הלך זרזיר אצל עורב?!"...

באופן של תגבורת, ברכת יצחק.

והגבלה.

ד. והנה, גודל העילוי שבעניין "תולדות" מודגש גם בסיום הפרשה – בבחינת נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן¹¹:
 בסיום הפרשה מסופר שיצחק שלח את יעקב פדנה ארם כו', ובהתחלת הפרשה הבאה מסופר אודות הליכתו של יעקב – "ויצא יעקב מבאר-שבע ויילך חרנה", ובאמצע הדברים – בין סיפור דברי יצחק ליעקב לסיפור אודות הליכתו של יעקב – מפסיקה התורה עם סיפור אודות עשו: "וירא עשו וגו' כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו, ויילך עשו אל ישמעאל וייקח את מחלת

ג. הוראה נוספת יש ללמוד מכללות פרשת תולדות – הקשורה גם עם תוכן עבודת חודש כסלו, חנוכה, "ט וי' כסלו (כדלקמן):
 שם הפרשה הוא "תולדות" – מפני שמדובר בה אודות עניין "תולדות" (בנים) כפשוטו, "תולדות יצחק", "יעקב ועשו האמורים בפרשה"⁶.
 וההוראה מזה – שיהודי צריך להעמיד "תולדות", כלומר, לפעול על יהודים נוספים ולקרבתם לכל ענייני תורה ומצוותיה, כידוע פתגם "כ"ק מו"ח אדמו"ר" שזהו עניין "פרו ורבו" בעבודה הרוחנית – לעשות עוד יהודי.
 ובפרט – שעניין "תולדות" קאי (לא רק על

8 קידושין יח, רע"א.

9 לקוטי לוי"צ פרשתנו עמ' צב.

10 יהושע כד, ג.

11 ספר יצירה פ"א מ"ז.

5 שבת כא, ב.

6 פרש"י ריש פרשתנו.

7 לקו"ד ח"ד תשמו, א. סה"ש תש"א ס"ע 45 ואילך.

בת ישמעאל גו"¹², ולכאורה, דרוש ביאור: כאשר עומדים באמצע פרטי הסיפור אודות יעקב - מה מקום להפסיק עם סיפור אודות עשו?! גם צריך להבין:

על הפסוק "ויקח את מחלת" - אמרו חז"ל¹³: "וכי מחלת שמה והלא בשמת שמה? - אלא מלמד שנמחלו לו כל עוונותיו (עד שהדבר פעל גם אצלה - שנקראת בשם "מחלת"), מכאן לחתן שמוחלין לו עוונותיו".

ולכאורה, תמוה ביותר: כאשר התורה רוצה לבאר את גודל מעלתו של חתן שעומד לבנות בית בישראל - לא מצאה התורה מקום שממנו ילמדו ענייני זה אלא מחתונתו של עשו הרשע [כפי שכבר למדנו אודות מעשיו של עשו - וייבז עשו את הבכורה¹⁴, וכיוצא בזה, ועד כדי כך, ש"קיצר

שזוהי תכלית ומטרת הנישואין - בחרה התורה להדגיש עניין זה אצל עשו, שלמרות שידועים את גודל רשעותו, מכל-מקום, כאשר הלך לקיים את הציווי "פרו ורבו" - מחלו לו על כל עוונותיו!...

ועל-פי זה מתורץ גם מה שסיפור זה בא באמצע הסיפור אודות הליכתו של יעקב לחרן - שבזה מודגשת גודל הירידה של עשו, שאפילו לאחר שמחלו לו על כל עוונותיו, עדיין הוכרח יעקב לברוח מפניו... ואף-על-פי-כן, למרות היותו בתכלית הירידה שאין למטה ממנה - מחלו לו על כל עוונותיו, וכל זה - מפני גודל המעלה שבעניין "פרו ורבו"!

זהו אפוא תוכן פרשת תולדות - גודל מעלת עניין ה"תולדות", "פרו ורבו", ועד להדגשת גודל ההפלאה שבדבר - בסיום וחותם פרשת תולדות,

הוא עצמו ילמד תורה ויקיים מצוות, ובשביל הפצת המעיינות חוצה, יש לו "שלוחים", בנים ונכדים, שיעשו זאת בעבורו, או שיעשה זאת על-ידי ה"דואר"...

כנ"ל בארוכה.

ה. ומזה יש ללמוד הוראה נפלאה בעבודתו של יהודי:

כאשר אומרים ליהודי שעבודתו צריכה להיות באופן של נישואין עם הקב"ה - כידוע ומבואר במדרשי חז"ל שהקב"ה הוא חתן וכנסת-ישראל היא כלה - חולף רעיון במוחו: הן אמת שהוא בדרגת צדיק, ובוודאי ש"לא עבר עבירה מימיו ולא יעבור לעולם"¹⁸, אבל אף-על-פי-כן, כאשר מדובר אודות עבודה באופן של נישואין עם הקב"ה, תכלית הייחוד והדבקות באופן ד"והיו לבשר אחד"¹⁹ - כיצד ראוי הוא לכך, בידועו ש"מאן²⁰ דמחוי במחוג קמי מלכא כו", ועל-אחת-

לריק, כמ"ש 'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו', וקאי על עוסקים בתורה כמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ג) שאפילו אותו שטעה יזכרו דבריו בספר החיים למעלה, והיינו זוכה לדברים הרבה שאפילו הדברים שאינם צודקים זוכה בהם.

"לפי זה הלומד תורה לשמה יושב ומעיין בה להביאו אל אמיתתו ומותיב ומפרק הכל לאהבת התורה לברר על-ידי-זה אמיתת ההלכה, אף סברא הנידחת באותו הפלפול יש בו אור ה', כמו הקושיות שהוקבעו בש"ס ונתרצו שמכל-מקום יש בה קדושה... העיון בתורה לבררה וללבנה ולבקרה הוא מצוה בעצמותה, ובה טוב תורה מכל שאר חכמות כי שם אין הכוונה אלא האמת, כגון ראובן מותיב ושמעון מפרק ודוחה סברתו ואז לריק יגע ראובן, אבל בתורה גם על זה הכוונה".

שומר נפשו מטיילים בשבת

בשיחת ש"פ בשלח תשמ"ט (התוועדות תשמ"ט כרך ב' עמ' 274) דרש הרבי להתחיל במעשה בפועל תיכף ומיד - ושלא לחשוב שמכיוון שכבר פעלו ועשו 'עולם ומלואו', יכולים כבר לנוח ולטייל, ובפרט ביום השבת, שבעונג שבת נכלל גם מנוחה וטיול, כפי שמצינו שגדולי ישראל היו מטיילים בשבת [וכדאיתא בב"ח (או"ח סרס"א (ד"ה ומ"ש זמנו)] ש"היה רב העיר שהיה מהגדולים הקדמונים... הלכו לטייל אחר אכילה של סעודת שבת על שפת הנהר דונא"...] - אלא יש לנצל כל רגע ורגע ולהוסיף בצמיחה תמידית. עד כאן.

כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע בקונטרס עץ החיים

ספכ"ה כבר קבע:

"והטיול ביום הש"ק הוא בלתי מרוצה כלל וכלל... אבל לבטל הזמן בשבת בדברי הבאי ח"ו הוא עון גדול ר"ל, ובפרט בענין הטיול בש"ק שאז כל העולם מטיילים לא ינקה מרע ח"ו ושומר נפשו ירחק מזה".

והן הנה דברי החתם סופר בדרשותיו (חלק ג עד טור א):

"בשבתות וימים טובים אוכלים ושותים ושמחים, והולכים לטייל בשווקים וברחובות בחורים וגם בתולות ויבוא גם השטן בתוכם, הזהרתי כבר והוכרוז אמש בבית הכנסת לבל ישמע עוד כן משום איש ישראלי, וענוש יענשו הוא ומחזיקיו, שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השבת, וכי לא די לנו צרה בשעתה להיות נע ונד כל ימי השבוע... כיאם גם ביום ש"ק לא תמצא נפשנו מנוח מעט מעיפנה לעיין בחומש בלשון אשכנז או בשארי ספרים או להעיר און לשמוע לימודים מלומדיהם".

"ישוב הארץ כפשוטו"

בהתוועדות י"ט כסלו תשל"ז (ספר השליחות, קה"ת תשמ"ז, עמ' 580 ואילך) דיבר הרבי על שיגור השלוחים לארץ-הקודש:

יסעו לירושלים ת"ו וכן לצפת... לגליל ויעסקו שם בלימוד התורה וקיום המצוות ובישוב הארץ כפשוטו.

וכנראה הכוונה על פי מה שכתב ה'חתם סופר' בחידושו על מסכת סוכה לו,א (בשם בעל ההפלאה):

"ואפשר אפילו שאר אומניות שיש בהם ישוב העולם הכל בכלל מצוה (מצוות ישוב הארץ)".

(12) פרשתנו כח, ר"ט.

(13) ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג - הובא בפרש"י וישלח לו, ג.

(14) פרשתנו כה, לד.

(15) פרש"י פרשתנו שם, ל.

(16) ב"ק צב, ב, וראה ב"ר פס"ה, ג, וש"נ.

(17) ראה סה"מ תרנ"ז עמ' קעח ואילך.

(18) תניא רפי"ב.

(19) בראשית ב, כד.

(20) ראה חגיגה ה, ב.

חידוש תורה – בעתו ובזמנו

כך אמר הרבי בהתוועדות כ"ף מרחשון תש"מ (לקוטי שיחות כרך כ"ף עמ' 387-386):

אפילו בתורה שבכתב מצינו שישנם ענינים שנתגלו לאחר הזמן דמתן תורה, ועל אחת כמה וכמה בתורה שבעל פה – הענינים ש"תלמיד ותיק עתיד לחדש" שטרם חידשם אותו "תלמיד ותיק" אין ידוע אודותם... "את הכל עשה יפה בעתו" [וראה שם עוד בהרחבה].

וכך כותב החתם סופר (חידושים למסכת חולין בסיום המסכתא ד"ה ולישנא. ועיין תורת משה ויצא קטו ד"ה והנה):

"כתיב (תהלים א, ג) 'אשר פריו יתן בעתו' בעת"ו דייקא, כי מן ה' עת לכל חפץ מתי יוציא חידוש זה וסברא זו, וכדכתיב (משלי ב, ז) 'צפון לישרים תושיה', כי מלבד התורה שנתנה לנו, עוד צפון לישרים תושיה, מה שתלמיד ותיק מחדש בכל יום תמיד, הוא עודנו אצל נותן התורה יתברך שמו, והקב"ה צופן וטומן התושיה עד זמנה, והיינו פרי יתן בעת"ו".

[והשווה למ"ש החיד"א בספר 'דבש לפי', (מערכת ח' אות ד'): "...האחרונים יכולים לחדש מה שלא יוכלו לחדש הראשונים כי עדיין לא הגיע זמן החידוש ההוא".]

הכל אמר ה' ממש

בלקוטי שיחות כרך ח"י (עמ' 240 ובהערות 15,16) הובאו דברי הרה"ק ר' לוי יצחק – אביו של כ"ק אדמו"ר, שכל מה שנאמר בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, הן בהלכה והן באגדה כו', וכן ההלכה שעליה אמרו אחר-כך שבדו"ת היא... כולם ממש אמר ה' ובאותו הלשון ממש נאמרו כו'. להלן תוכן זהה מדברי החתם סופר ('תורת משה' בחוקותי דף סד – ד"ה ועץ; דרשות חתם סופר חלק ג' דף יט ד"ה אח"ז ובסיום למסכת חולין):

"אמרו חז"ל כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, פירוש העוסקים לשמה בעיון ומפלפלי בהלכה ולסוף נדחו דבריהם, מכל-מקום הקב"ה כותבם לזכרון למען לא יהיה יגיעתם

מסכת (או) הלכות שבת (ראה גם בעת ביקור כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א בשנת תשל"ז – סעיף כב). וכך כותב לעניין זה החתם סופר ('תורת משה' פרשת בשלח דף כח – ד"ה הוא):

"איתא בספרים, כשם שההכנה לשבת מביא ברכה והשפעה כך הלימוד בעניני שבת ובמסכת שבת מביא השפעה יתירה" (וראה גם חת"ס פ' בשלח עז, ד"ה ובוה).

כל הגדול מחברו

ידוע הפתגם של אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע בנוגע ל"מחרת יום הכיפורים" – ש"עתה ביחוד צריך לעשות תשובה" (הובא גם בהתוועדויות תשמ"ט כרך א' עמ' 80 הערה 11) ונתבאר בכמה מקומות על ידי כבוד קדושת אדמו"ר.

הנה דברים שמופיעים ב'דרשות לסוכות' דף נב:

"דביום הכיפורים נצחנו המלחמה וקא-סלקא דעתך כי ברח השונא ואנו רודפים אחריו והוא אינו רודף אחרינו, וזה אינו, אדרבא מיד אחר יום הכיפורים נתהפך אחר הרודף, ומשזכינו להיות טובים וגדולים ביום הכיפורים, לעומת זה כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו (סוכה, נ"ב), וצריך להתחזק במלחמה הגדולה הזאת המעודדת".

מצות מדיניות ושמימיות

הרבי ביאר בשיחותיו ששבע מצוות בני נח נועדו לתקן עולם, בעוד שקיום מצוות עלידי בני ישראל ממשיך אלוקות בעולם. דברים מפורשים כגון אלו מצינו ב'תורת משה' לך לך מד – ד"ה אם:

"ז' מצוות שנצטוו בני נח, נקראו מדיניות, שהקב"ה ציוה לנימוס [דרך] ארץ בעלמא, למען לא יהיה 'איש את רעו חיים בלעו', אבל התורה שניתנה לישראל עם קרובו, היא שמיימי, עבודה צורך גבוה, לתקן בשמים ממעל".

יעשה זאת עלידי ה"דואר"... אבל הוא בעצמו – הייתכן שייצא למקום ה"חוצה"?! ובפרט ש"כל²⁵ הדרכים בחזקת סכנה"!!!

הנה על זה באה ההוראה מכללות עניין חודש כסלו – שכל עניין חנוכה הוא להאיר על פתח ביתו מבחוץ דווקא, וכמו כן בנוגע לעניין הפצת המעיינות, שהכוונה בזה היא – "פוצו מעיינותיך חוצה" דווקא, ומכיוון שכן, עליו לצאת מד' אמות שלו, ולבוא למקום ה"חוצה", כדי להפיץ שם את מעיינות תורת החסידות.

ובקשר לטענה ש"כל הדרכים בחזקת כו" – הרי אדרבה: דווקא עלידי זה מוחלין לו כו', ולא עוד אלא שעלידי זה בא לעילוי של תגבורת יצחק, כנ"ל.

ז. וזוהי ההוראה בנוגע למעשה בפועל שיש לקחת מכל העניינים שהצטרפו בשבת זו – להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בכל ענייני עבודת חודש כסלו, שנקודתם ותוכנם – להאיר את העולם כולו באור של "תורה אור", ובמיוחד – באור פנימיות התורה, תורת החסידות, ועד שמאיר גם במקום החושך – על פתח ביתו מבחוץ, שזהו תוכן עניין הפצת המעיינות חוצה, היינו, שיוצא למקום ה"חוצה", ושם עוסק בעניין "תולדות" – לקרב יהודים שהיו במקום ה"חוצה" שגם הם יהיו חדורים בכל ענייני יהדות, תורה ומצוותיה, כולל – אור תורת החסידות, ועד כדי כך שגם הם יעמידו "תולדות" באופן כזה, כנ"ל בארוכה.

וכאמור – שעלידי כללות מעשינו ועבודתינו ממחרים את הגאולה העתידה, הקשורה עם עניין "תולדות יצחק", כמאמר רז"ל²⁶ שלעתיד לבוא יאמרו ליצחק דווקא "כי אתה אבינו"²⁷, וכן בנוגע לבית-המקדש השלישי הקשור עם החודשים חשוון וכסלו.

(מהתוועדות שבת פרשת תולדות, מברכים החודש וערב ראש-חודש כסלו ה'תשמ"ה; התוועדויות תשמ"ה כרך ב עמ' 732:727 – בלתי מוגה)

25 ירושלמי ברכות פ"ד ה"ד. קה"ר פ"ג, ב. (ב).
26 שבת פ"ט, ב. וראה תו"א ויצא כ.ג. תו"ח פרשתנו ד, ד ואילך.
27 ישעיהו סג, טז.

כמה-זכמה "מלכא קדישא", אשר "מי ידמה לך ומי ישווה לך"!!!

והעצה לזה – העניין של "תולדות", "פרו ורבו": כאשר יהודי יוצא מד' אמות שלו כדי לעסוק בעבודה של עשיית יהודים נוספים, עלידי זה שמקרבם לתורה ומצוותיה, "פרו ורבו" ברוחניות – הנה בזכות זה "מוחלין לו על כל עוונותיו", שבזה נכלל גם עניין "מחויי במחוג קמי מלכא קדישא", ובמילא, יכול להיות אצלו עניין הנישואין עם הקב"ה.

ו. והנה, כללות העבודה של עשיית "תולדות", לעשות יהודי נוסף, היינו, שפועלים גם על יהודי שבתחילה היה רחוק מענייני יהדות שגם הוא יתקרב ליהדות (על-דרך ובדוגמת עניין "עקב ועשו האמורים בפרשה", כנ"ל) – קשורה עם התוכן הכללי של חודש כסלו, חנוכה, י"ט ו' כסלו: כללות עניין חנוכה הוא – להאיר על פתח ביתו מבחוץ²¹ דווקא, היינו, שלמרות שבחוץ שורר חושך – משתשקע החמה²², יש לצאת ולהאיר את החושך שבחוץ, ועד שפועלים "כליא רגלא דתרמודאי"²³, היינו, שמבטלים מכל וכל את המושג של מרידה באלוקות. וכמו כן בנוגע ל"ט כסלו ו' כסלו, שתוכנם – "פוצו מעיינותיך חוצה"²⁴, היינו, ש"מעיינות" תורת החסידות באים באופן של "הפצה" עד למקום ה"חוצה".

ובאותיות פשוטות: ייתכן שיבוא יהודי ויעשה חשבון: מכיוון שהוא נמצא במצב נעלה בענייני תורה ומצוותיה, ועד שיש לו שייכות ל"מעיינות" – יש לו להישאר בד' אמות שלו, ולעסוק בלימוד התורה וקיום המצוות, ובמיוחד – בלימוד תורת החסידות, ומה שדורשים את עניין הפצת המעיינות חוצה – יש לו "שלוחים", בנינים ונכדים, שיעשו זאת בעבורו, הוא

21 שבת כ"ב. רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"ז. טושו"ע או"ח סתרע"א ס"ה.

22 שבת שם. רמב"ם שם ה"ה. טושו"ע שם ר"ס תערב.
23 שבת שם. וראה לקו"ש ח"ה עמ' 455 הע' ד"ה עד שתכלה. ויש"ג.

24 ראה סה"ש תורת-שלום ס"ע 112 ואילך.

חיזוק העולם

יציבות בהנהגת בני ישראל פועלת על העולם

מהפכות בעולם הם מהסימנים שהובאו במדרשי חז"ל על התקופה דעקבתא דמשיחא, וכשרואים מהפכות גדולות בימינו אלה, הרי זה סימן נוסף שנמצאים אנו ברגעים האחרונים דעקבתא דמשיחא, ותיכף ומיד ממש בא משיח צדקנו.

ועוד עניין עיקרי – הנוגע גם ובעיקר מכאן ולהבא: כל המאורעות שבעולם משתלשלים מהנהגת בני ישראל – שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב "יצב גבולות עמים למספר בני ישראל", היינו, שכל המאורעות שב"גבולות עמים", שבעים אומות העולם, קשורים ביציבות ותוקף עם "בני ישראל". ולכן, כאשר בני ישראל מוסיפים בעבודתם בלימוד התורה וקיום מצוותיה [הן העבודה דקיום התורה והמצוות, והן העבודה דבירור העולם, כולל ההשפעה על אומות העולם לקיים שבע מצוות בני נח], הרי זה פועל בדרך ממילא (ללא צורך בהתעסקות מיוחדת, אפילו לא במחשבה בלבד) קיום ועמידת העולם כולו, בכל שבעים אומות העולם, "יצב גבולות עמים".

ויש לומר, שהשינויים שנעשו בעולם בתקופה האחרונה, המדגישים שזוהי התקופה דעקבתא דמשיחא – הם כתוצאה מעבודתם של ישראל בתקופה האחרונה, ובלשון הכתוב בפרשת השבוע – "תולדות יצחק, יעקב ועשו האמורים בפרשה", ובפרט בקשר ובשייכות עם שנת הארבעים, "ויהי יצחק בן ארבעים שנה", כנ"ל בארוכה.

ועניין זה מודגש בכינוס השלוחים העולמי... – כאמור לעיל שהשלוחים שהתכנסו מכל המדינות שברחבי העולם הם באי-כוח דכל המדינות שבעולם, ולכן, הרי זה פועל בדרך ממילא על ההנהגה דכל המדינות שבעולם.

(מהתוועדות שבת קודש פרשת תולדות, ד' בכסלו ה'תשנ"ג – מוגה. התוועדות תשנ"ג, כרך א, עמוד 422)

כשניעור משנתו מרגיש בנשימתו אוויר של משיח

תיכף כשניעור עצם הנשמה (שמתגלה עצם מציאותו ורק העצם) מרגיש בנשימת האוויר עניינו של משיח – אוויר של משיח. ובלשון חז"ל "רוחו של מלך המשיח".

ויש לומר ש"אוויר (רוח) של משיח" הוא למעלה גם מ"אורו של משיח". כי, אור של משיח מורה על ההתגלות דמשיח על-ידי פעולותיו (כמו "ילחם מלחמות ה'" עד ש"נצח", וכיוצא בזה), מה שאי-כן אוויר של משיח מורה על העצם (חיות) דמשיח, כלומר, התגלות מציאותו (מציאות שקיימת גם לפני זה למלכות) בתור מלך המשיח, ולאחרי התגלות מציאותו (אוויר שבאי-ערוך מאורו של משיח), מתחילה ההתגלות לעיני כל על-ידי פעולותיו (אורו של משיח).

ועל-פי זה מובן שעיקר החידוש דביאת המשיח הוא בהתגלות מציאותו ("מצאתי דוד עבדי"), כי, כל פרטי העניינים שלאחר זה (התגלותו לעין כל על-ידי פעולותיו לגאול את ישראל, וכל העניינים דימות המשיח), באים כתוצאה והסתעפות מהתגלות מציאותו, וכוללים בה.

(מהתוועדות שבת קודש פרשת תולדות ה'תשנ"ג – מוגה. התוועדות תשנ"ב, כרך א, עמוד 320)

"מצוה רבה היא להתעסק בצרכי נישואין, ולכן רבן גמליאל אף על פי שהיה נשיא ישראל, הלך בעצמו ליקח משתה לבנו, ולא שלח אחד ממשרתיו, כדאיתא בחולין דף צ"א ע"ב, אמר רבי עקיבא שאלתי את רבן גמליאל ורבי יהושע באיטליז, כשהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל, עיין שם".

"שנת הבנין"

בשנת תשמ"ט הכריז הרבי על 'שנת הבניין' וקרא לבניית וקניית בתים, הן פרטיים והן ציבוריים, והדברים נאמרו אף בנוגע לחוץ לארץ. וכנאמר שם (התוועדות תשמ"ט כרך א' עמ' 80):

ועל-אחת-כמה-זכמה וביתר שאת ויתר עו, בנוגע לארץ ישראל.

וטעם הדבר – כי בחוץ-לארץ אין המקום קבוע, כי בקרוב ממש בביאת משיח צדקנו יעלו כולם לארץ ישראל, ואז כל הענינים שהם בית להקב"ה ולבני ישראל ולתורה-ומצוות יעלו לארץ ישראל ("עם ענני שמיא" – דניאל ז', ג), מה שאין כן בארץ ישראל שהבנין הוא קבוע ונצחי...

ואכן בשו"ת חתם סופר יורה דעה סימן קלח קבע:

"אבל לצורך וצרכינו מרובים והגלות ארוך עלינו, נראה דאין להקפיד [ואדרכה] לדעת איכא מצוה, מצוה רבה להמציא מקום דירה לשה פזורה".

מקור לפתגם

ב'תורת מנחם-מנחם ציון' כרך ב' עמ' 422: "על חטא שחטאנו לפניך באונס וברצון", שיש עניינים שנעשים אמנם "באונס", אבל, ביחד עם זה, גם "ברצון", שרצונו שיכריחוהו לעשות הדבר – ולא ציון שם מקור.

ב'דרשות חתם סופר' לז' אדר, דף קס"ו איתא: על דרך שאני רגיל לפרש "על חטא שחטאנו לפניך באונס וברצון", פירוש שעלה לרצון לפני האונס שנאנס לחטוא.

לימוד שממשיך השפעה

במספר הזדמנויות ציין הרבי את מעלת לימוד

אופן כתיבת השמות

הרבי הקפיד מאוד בכתיבת שמות הנחתמים באותיות י' ויה', לכתוב את האות י' ועליה 'גרש'. מקור מפורש להנהגה זו – בשו"ת חתם סופר אבן העזר חלק ב' סימן כה דיבור המתחיל וע"ד. ושם סימן קיז דיבור המתחיל ולא:

החותם עצמו ישע"י ורשימה על היוד, לאו משום עצלות הכתיבה עושה כן וכן אלי' חזקי' ירמי' וכדומה, אלא נוהגים לעשות כן משום שאין לכתוב י"ה מצורפים, שלא יבואו לידי מכשול שיושלך באשפה, כמו שמצינו בש"ס דעשו יום טוב על דבטילת אדרכתא מן שטר' שהיו כותבין כהן לא"ל עליון ובטלום, משום מחר פורע זה חובו ונמצא שם הקדוש מוטל באשפה, אף על גב דשמות אלו אינו דומה להתם שהוא שם שלם אל עליון ונכתב על שמו יתברך מה שאין כן באלו, מכל-מקום הם מתחסדים ומקפידים טפי.

מחשבה קרובה לנבואה..

בשנת תש"י, בתקופה בה סירב עדיין הרבי לקבל על עצמו את עטרת ועול הנשיאות, נכנס אליו פעם החסיד רבי דובער בוימגרטן להיוועץ בו בעניין עסק מסוים שהוצע לו. הרבי הורה לו ללכת לבית-החיים למקום בו נטמן כבוד קדושת אדמו"ר מוהרי"צ. הלה השיב כי אין לו עסק בכגון דא... וכך התנהל דו-שיח כשבין השאר אמר לו הרבי שילך ל"אוהל" וישטח שם בקשתו וינהג בהתאם למחשבה הראשונה שתעלה במוחו...

מהי סגולת ה"מחשבה הראשונה"? – מצינו בחתם-סופר (עה"ת סוף ספר ויקרא, אבות פ"ה דף קלב): מה שהאדם מסביר בשכלו מכח הקדמה אחד, ושוב אותו החידוש נעשה הקדמה לשאחרי

בעקבות ה'חתם סופר'

מה בין שבע מצוות למצוות התורה? • האם נכון להביא ילדים לבית הכנסת למרות הרעש שנוצר? • וכיצד מרכיבים הפרטים המיותרים לכאורה במגילת אסתר את הפסיפס המושלם של נס פורים? • הקפדתו של הרבי בצורת כתיבת שמות בהם נזכר שם ה' על סגולת המחשבה הראשונה, ועל הזהירות מטיולים בשבת • רשימה נוספת בסדרת "יסודתו בהררי קודש"

זצ"ל בעל שו"ת חתם סופר" (מגליון כג עמ' 5-6; כה עמ' 6-7; כו עמ' 5-6; כח עמ' 5-7; ל עמ' 5-6; לא עמ' 6-7; שנה שניה – גליון א' עמ' 6-7; גליון ז' עמ' 54-52; גליון ח' עמ' 62-63; גליון ט' עמ' 71-70; גליון יב עמ' 94-95; גליון יג עמ' 101-99; [ובהמשך גם על "רבינו עקיבא איגר זצ"ל" גליון יד עמ' 108-107 ואילך].

ממאורעות בודדים לסיפור ענק

בשיחה השנייה בהתוועדות פורים תשד"מ (התוועדות תשד"מ כרך כב עמ' 1237 ואילך), העלה הרבי את העובדה האומרת דרשני: פרטים רבים המופיעים ב"מגילת אסתר" אינם שייכים כלל לכאורה לסיפור נס פורים, ומדוע, אם כן, נכתבו במגילה? הרבי ביאר באופן נפלא כיצד כל פרטי המגילה, גם אלו שבהשקפה ראשונה אכן לא רואים בהם את הקשר לנס פורים – מהווים גם הם חוליה בשרשרת המאורעות של נס פורים. וההוראה שיש להפיק מכך היא שכל פרטי חייו של האדם, וכן כל פרטי העולם קשורים זה בזה, ומצטרפים כולם יחדיו לתכלית ומטרת הבריאה (השיחה

"הרב החסיד והרב הצדיק"

"בספריו של החתם סופר מצינו רעיונות חסידיים", התבטא הרבי (תורת מנחם כרך ב' עמ' 31). ובמכתב לנכדו הרב אברהם סופר (שרייבר) (אגרות קודש כרך כה עמ' נד) כתב:

וכמו שדברנו פעם בנוגע לאביו זקנו הרב הגאון והרב החסיד והרב הצדיק וכו' החתם סופר זצ"ל אשר עסק גם בפנימיות התורה, וכמוכח בכמה מקומות בספריו ועוד יותר מנהגותיו.

ועוד העיד הרבי על עצמו, ב'חידות' לאחד מצאצאיו של ה'חתם סופר', כי למרות טרדותיו ומיעוט הזמן העומד לרשותו הרי הוא נוהג לעיין בספרי ה'חתם סופר'.

ברשימה זו ננסה למצוא עקבות מתורת החתם סופר במשנתו של הרבי, וכן מקורות והשוואות בהליכותיו [בנוסף לרשימות שהובאו במדור זה בעבר, בהן כמה דוגמאות שהרבי ציטט משמו של ה'חתם סופר', וכן רשימה שפרסם כותב השורות בשעתו ב'כפר חב"ד"].

פרט מעניין ורב משמעות היא העובדה הבאה: בעיתון הילדים 'האח' שהופיע בליובאוויטש התפרסמו במסגרת "תולדות אנשי שם" – קורות חייו בהמשכים של "הגאון המפורסם ר' משה סופר

נעתקה גם ל'שערי המועדים' חג הפורים עמודים רמה רנו; וראה עוד שיחת ש"פ תצוה שושן פורים תשל"ז סכ"ב"ו (עמודים 525-529 בשיחות קודש תשל"ז).

מעין זה מופיעים הדברים ב'דרשות חתם סופר' חלק דף לב טור א:

"הנה הניסים הגדולים הנפלאים הניכרים וידועים כקריעת ים סוף והדומה הוא ניכר לכל, אך יש ניסים נסתרים שאין בעל הנס מכיר בהן כגון הריגת ושתי שלא הרגיש אדם לאיזה סיבה היה, ושוב כמו ג' שנים אחרי זה נלקחה אסתר לבית המלך וגם בזה לא הרגיש אדם לאיזה סיבה היה, ושוב איזה ימים אחרי כך קצף בגתן ותרש והגידה למלך בשם מרדכי הוא גם כן ענין שאין לו המשך עם כל הנ"ל, ורק אחר שגידל המלך את המן וגזר מה שגזר, ונתבטלה על ידי אסתר המלכה, אז המבין יבין שאין ספק שביעולם שהריגת ושתי ולקחת אסתר לבית המלך ומעשה של בגתן ותרש, כולם היו הכנה למה שייולד אחריו.

ואז המבין יבין כי הריגת ושתי והדומה היה כעין קריעת ים-סוף, אלא שאין בעל הנס מכיר בניסו, ועל זה כתב בס' פרשת דרכים לפרש - לעושה נפלאות גדולות לבדו פירוש הקב"ה עושה נפלאות גדולות לבדו שלא ידע אדם הקב"ה לבדו יודע, וכל מקום מצוה על כל אדם באחרית ימיו, לבחון כל אשר עשה ה' עמו מראשית צמיחתו עד אחריתו ואיך נתגלגלו סיבה ועניינים ולספרם לבניו אחריו, גם הם יבחנו ויכירו מעשה ה' הגדול אשר יעשה עמהם".

לא מתרגשים מ'רעש' הילדים

חידוש גדול מצינו לכאורה בהנהגת הרבי: הרבי העלה על נס את העובדה [ראה לדוגמא התוועדות תשד"מ כרך ב' עמ' 1239] שילדים קטנים באים לבית הכנסת בפורים ומרעישים ב"רעשנים" ("רוקעים ברגליהם הקטנטנות, וכיוצא בזה, עם כל התמימות החיוניות, ההתלהבות וה'שטרעם'...") ועודדם. הרבי אף תיקן שמיעת קריאת 'עשרת הדברות' לקטנים/ות בחג השבועות [לקוטי שיחות כרך

כג עמ' 256-257], וכן הורה להביאם לשמיעת תקיעת שופר. בכלל, קבע כי "מנהג ישראל שבאים כולם [האנשים והנשים והטף - כולל ילדות קטנות] לבית הכנסת ושומעים קריאת התורה וכו'" (התוועדות תשמ"ט כרך א' עמ' 39 והערה 25). ישנם פוסקים (ראה מגן אברהם ריש סימן תקפט לענין שופר) שהתנגדו לכך מטעם הרעש והבלבול שנוצר בעקבות הילדים, אולם אצל הרבי היה ניכר שכביכול אדרבה: הנהגות אלו הן "הידור" ומלכתחילה.

מקור להנהגה זו נמצא בחתם סופר דרשות (ח"ג דף ב, ב דיבור המתחיל ובריש פרק קמא): "בריש פרק קמא דחגיגה אמר רבי אלעזר בן עזריה טף למה באו כדי ליתן שכר למביאייהם, יש לבאר על פי מה שכתב בשולחן ערוך (מגן אברהם ריש סימן תקפט) שלא להביא טף לבית הכנסת בשעת תקיעת שופר שמבלבלים דעת השומעים, אם כן יש לעיין אמאי אמרה תורה להביא טף לבית המקדש בשעת הקהל ולא חששה תורה לבלבול דעת השומעים.

"ויש לומר, אם אמרו באינם זריזים שלא יבואו - נאמר כן בזריזים[?], דאינהו אידי דחביבא עליהם דברי תורה יהיבו דעתיה ושמעו (כעין ראש השנה דף כז, א), ומביאם הקב"ה לנסיון הזה כדי לזכות את ישראל, היינו שציוה הקב"ה להביא הטף שעל-ידיה יכלים הגדולים להראות שהם מחבבים התורה על ידי שיהבו דעתייהו וישמעו, ויתן להם שכר טוב, וזהו טף למה באו ליתן שכר למביאייהם, כיון שכל כך יעצרו כח, שיהיה טפם עמהם ויתנו לבם לדברי תורה, לכן יהיה שכרם כפול".

תוכן הדברים בקיצור הוא: מחבבי התורה יתאמצו לשמוע ולכוון למרות חשש הבלבול על-ידי התינוקות, וכך יזכו לשכר כפול.

הכנות לשמחה

מזכירי הרבי סיפרו כי ביום חתונות צאצאיהם ביקש מהם הרבי לסור לביתם ולהתעסק בהכנות לחתונה.

ה'חתם סופר' בפרשת ויצא (קלה, ד"ה בחולין) כותב: